

Przetwarzanie danych osobowych w badaniach naukowych

Poradnik

1. **Dane osobowe** (inaczej dane osobowe zwykłe) – dane na podstawie, których można określić daną osobę fizyczną. Czyli na podstawie posiadanych danych można jednoznacznie wskazać, o którą osobę chodzi. Osoba, której dane posiadamy może sama decydować o swoich danych osobowych, my posiadając dane osobowe innych osób musimy stosować przepisy o ochronie danych (w tym RODO).

Przykłady

- a) imię, nazwisko, numer PESEL, nr telefonu, prywatnego, prywatny adres e-mail;
 - b) imię, nazwisko, stanowisko, adres zakładu pracy, nr telefonu służbowego, służbowy adres e-mail.
Są to dane osobowe, które pracodawca może publikować. (Wyrok sądu);
 - c) podpisany wizerunek (zdjęcie);
 - d) w niektórych przypadkach inne cechy indywidualne, charakterystyczne dla danej osoby, np. barwa głosu.
2. **Dane szczególnych kategorii (inaczej wrażliwe)** – podzbiór danych osobowych podlegających szczególnej ochronie. Przy przetwarzaniu (np. przechowywaniu) trzeba stosować specjalne środki ochrony - techniczne i organizacyjne (np. szyfrowanie, ograniczony dostęp). Do przetwarzania tych danych wymagana jest pisemna zgoda osoby, której dane są przetwarzane.

Zgodnie z przepisami RODO są to:

- dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne,
- dane osobowe ujawniające poglądy polityczne,
- dane osobowe ujawniające przekonania religijne lub światopoglądowe,
- dane osobowe ujawniające przynależność do związków zawodowych,
- dane genetyczne, dane biometryczne przetwarzane w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej,
- **dane dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej.**

Przykłady

- a) Pracownik należy w zakładzie pracy Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu do związków zawodowych ZNP i zdecydował, że nie chce aby ta informacja była publiczna.
 - b) Dane dotyczące niepełnosprawności Pracownika są przetwarzane w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu w Dziale Osobowym, BHP, CWR. Działy te muszą mieć specjalne zabezpieczenia do przechowywania danych wrażliwych.
 - c) Osoba, która wyraziła zgodę na przeprowadzenie badań naukowych wypełniła kwestionariusz w którym zaznaczyła przebyte choroby, podała również nr telefonu i załączyła zgodę na przeprowadzenie badań i przetwarzanie danych wrażliwych.
3. **Szyfrowanie** – poddanie danych osobowych zapisanych w sposób elektroniczny (np. na komputerze) procesowi algorytmem szyfrującym dane w wyniku, którego będzie można je odczytać jedynie po podaniu hasła. Mogą do tego służyć różne programy szyfrujące dyski (np. Bitlocker) lub nawet programy pakujące pojedyncze pliki np. darmowy 7-ZIP.
 4. **Anonimizacja** – proces, w wyniku którego z zestawu danych usuwamy wszelkie dane osobowe umożliwiające przypisanie ich konkretnej osobie fizycznej. Po zastosowaniu anonimizacji i upewnieniu się, że nie ma żadnych możliwości powiązania zestawu danych z konkretną osobą fizyczną (bezpośrednio lub pośrednio), są to dane

anonimowe, do których nie trzeba stosować przepisów o ochronie danych osobowych. Proces zalecany przy prowadzeniu badań naukowych.

Przykłady

- a) ~~imię, nazwisko, adres e-mail~~, płeć, wiek, przebyte choroby, stosowana dieta.
- b) ~~nr telefonu~~, przedział wiekowy, płeć, nawyki żywieniowe.
- c) ~~nr rejestracyjny~~, płeć, wiek, obrażenia odniesione w wyniku wypadku samochodowego.

5. Wymagania organizacyjne i techniczne stosowane przy przetwarzaniu danych osobowych i danych wrażliwych w UPP

Dane osobowe zwykłe

- a) upoważnienie do przetwarzania danych osobowych w określonym celu i do określonego zbioru danych (z upoważnienia Rektora wystawia Inspektor Ochrony Danych),
- b) przedstawić osobie, której dane są przetwarzane klauzulę informacyjną, z informacją o przysługujących jej prawach,
- c) nie dopuścić do przetwarzania zgromadzonych danych osobowych przez osoby nieupoważnione (nie posiadające ww. upoważnienia),
- d) w przypadku danych osobowych w formie dokumentacji papierowej, dane muszą być przechowywane w szafach metalowych, zamykanych po pracy na klucz,
- e) w przypadku danych osobowych w formie elektronicznej, dane muszą być składowane na komputerach stacjonarnych zabezpieczonych hasłem, z aktualnym systemem operacyjnym oraz oprogramowaniem antywirusowym, dodatkowo na komputerach przenośnych musi być stosowane szyfrowanie dysku,
- f) dane mogą być wysyłane e-mailem poza Uczelnię ale tylko w sposób zaszyfrowany (hasło do zaszyfrowanego pliku przekazywane jest telefonicznie).

Dane wrażliwe (dodatkowo)

- a) osoba musi przekazać pisemną zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych,
- b) zakaz przetwarzania danych na komputerach przenośnych, dane mogą być przetwarzane tylko na komputerach stacjonarnych w Uczelni z zaszyfrowanymi nośnikami pamięci,
- c) dane dotyczące zdrowia mogą być przetwarzane tylko w ramach medycyny pracy, BHP, badań naukowych.

PRZYKŁADY

1. Badania naukowe z wykorzystaniem kwestionariusza internetowego stworzonego w formularzach Google.
 - nie zbieramy danych osobowych umożliwiających identyfikację osoby,
 - nie mamy dostępu do adresu IP,
 - zgoda na przeprowadzenie badań jest przesyłana w formie pisemnej tradycyjną pocztą,
 - znamy przedział wiekowy, płeć, przebyte choroby.

WNIOSEK: mamy do czynienia z danymi zanonimizowanymi. Na stronie internetowej trzeba podać tylko w jakim celu i przez kogo zbierane są dane oraz zamieścić klauzulę informacyjną.

2. Papierowe kwestionariusze w, których zawarte są informacje o stanie zdrowia osób badanych oraz ich zgody na przetwarzanie danych w celach badań naukowych odbierane są osobiście przez pracownika Uniwersytetu i dalej wpisane do arkusza Excel, po czym przekazane są zespołowi w celu przeprowadzenia badań.

WNIOSEK: pracownik Uniwersytetu zbierający kwestionariusze przetwarza dane osobowe oraz wrażliwe. Musi posiadać ważne upoważnienie do przetwarzania danych i przekazać klauzulę informacyjną osobom badanym. Zalecane jest aby po zebraniu danych dokonał anonimizacji danych i w arkuszu Excel nie wpisywał danych umożliwiających identyfikację osób badanych.

Po wpisaniu danych najlepiej kwestionariusze papierowe zniszczyć w niszczarce.

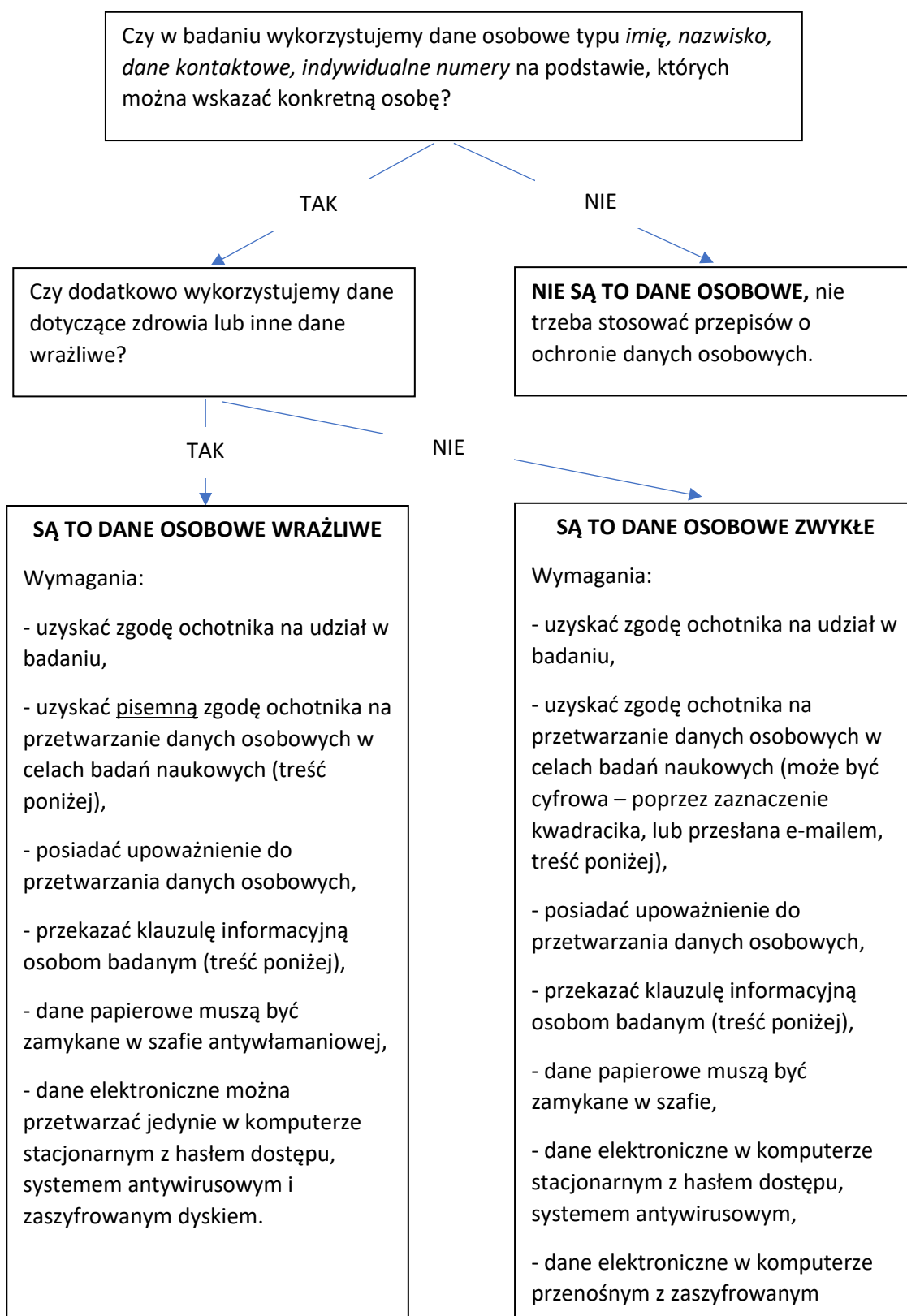
3. Przeprowadzane są badania na grupie 8 studentów w, której znajduje się 7 kobiet i jeden mężczyzna. Studenci wypełniają elektroniczny kwestionariusz w pracowni komputerowej Uczelni. Odpowiadają na pytania o płeć, przebyte choroby, nawyki żywieniowe itp.

WNIOSEK: osoba przeprowadzająca badanie ma częściowo dostęp do danych wrażliwych (pośrednio – 1 mężczyzna). Musi posiadać upoważnienie a studentom przekazać klauzulę informacyjną. Dane muszą być zaszyfrowane.

4. Osoby badane podają swoje dane osobowe zwykłe w kwestionariuszu internetowym, mi.in. podają swój adres e-mail w celu odesłania im wyników badań.

WNIOSEK: osoba przeprowadzająca badania ma dostęp do danych osobowych zwykłych. Zgoda na udział w badaniach może być udzielona w formie elektronicznej poprzez zaznaczenie odpowiedniego kwadracika, który umożliwi przejście do kwestionariusza. Na stronie musi być zamieszczona klauzula informacyjna lub link do klauzuli. Pracownicy Uniwersytetu, którzy będą mieli dostęp do wyników badań muszą posiadać upoważnienie do przetwarzania danych. Znają również hasło, do komputera stacjonarnego w, którym przechowywane są wyniki badań.

ALGORYTM

Zgoda na przetwarzanie danych osobowych

1. Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych (danych wrażliwych o stanie zdrowia) przez administratora danych Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, w celu: przeprowadzenia badań naukowych
2. Podaję dane osobowe dobrowolnie i oświadczam, że są one zgodne z prawdą.
3. Zapoznałem(-am) się z treścią klauzuli informacyjnej, w tym z informacją o celu i sposobach przetwarzania danych osobowych oraz prawie dostępu do treści swoich danych i prawie ich poprawiania.

.....
miejsowość, data i podpis

Informacja na temat przetwarzania Pani/Pana danych osobowych i wrażliwych (klauzula informacyjna)

Informuję, że:

- 1) Administratorem Pani/Pana danych osobowych (w tym danych wrażliwych) jest Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu z siedzibą przy ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, zwany dalej Administratorem; Administrator prowadzi operacje przetwarzania Pani/Pana danych osobowych / danych wrażliwych,
- 2) Inspektorem Ochrony Danych u Administratora jest:
mgr inż. Tomasz Napierała
e-mail: iod@up.poznan.pl
- 3) Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w celu prowadzenia badań naukowych i nie będą udostępniane innym odbiorcom
- 4) podstawą przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest
- art. 6 ust. 1 lit. a RODO:
osoba, której dane dotyczą wyraziła zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów;
- art. 9 ust 2. lit. j) rozporządzenia RODO, w którym mowa, że przetwarzanie danych szczególnych kategorii (w tym o stanie zdrowia) jest możliwe jeżeli:
„przetwarzanie jest niezbędne do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych zgodnie z art. 89 ust. 1, na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, które są proporcjonalne do wyznaczonego celu, nie naruszają istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie, konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osoby, której dane dotyczą”.
- 5) podanie danych jest niezbędne do przeprowadzenia badań naukowych polegających na....., w przypadku niepodania danych niemożliwe będzie przeprowadzenie badań,
- 6) posiada Pani/Pan prawo do:
- żądania od Administratora dostępu do swoich danych osobowych, ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania danych osobowych,
- wniesienia sprzeciwu wobec takiego przetwarzania,
- przenoszenia danych,
- wniesienia skargi do organu nadzorczego,
- cofnięcia zgody na przetwarzanie danych osobowych.
- 7) Pani/Pana dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu,
- 8) Pani/Pana dane osobowe będą przechowywane przez np. okres trwania projektu, max. 1-2 miesiące/ w przypadku projektów naukowych